13 ספטמבר 2020
כ״ד אלול תש״פ

לכבוד

הרשות לניירות ערך

באמצעות אימייל

הנדון: עמדת המיזם למיגור העישון ביחס לקול קורא בעניין
גילוי אודות אחריות תאגידית וסיכוני ESG, ספטמבר 2020

1. **לעמדת המיזם למיגור העישון, יש להטיל חובות גילוי על חברות בורסאיות ועל קרנות נאמנות (ובתיאום עם רשות שוק ההון, גם על גופים מוסדיים שאינם בורסאיים) לגבי השקעה בתאגידים המייצרים, מייבאים או משווקים מוצרי טבק ועישון.**

2. שקיפות הגורמים המשקיעים ביחס להשקעותיהם בתחום מוצרי הטבק והעישון תאפשר סביבת השקעה התואמת את עקרונות ה״השקעות האחראיות״ (השקעות SRI – Social Responsible Investments) ותאפשר למקבלי החלטת ההשקעה - בין אם מדובר בפרטים או גורמים מוסדיים ואחרים – לבסס את החלטתם גם על שיקולים אתיים מתחום האחריות החברתית של תאגידים (CSR). בשל הנזקים החמורים של תופעת העישון, השקעה בחברות המייצרות, מייבאות או משווקות מוצרי טבק ועישון הינה השקעה שאינה הולמת את עקרונות ה״השקעות האחראיות״ (השקעות SRI) וזאת משורה של טעמים.

3. נדגיש בעניין זה, כי בשנים האחרונות אנו עדים להתארגנויות מצד גופים פיננסיים בעולם ביחס להשקעות מסוג זה. כך לדוגמה בעבודה משותפת של ארגון sTobacco Free Portfolio עם ארגוני כספים מרחבי העולם, אנו רואים שינוי דרמטי עם עשרות ארגונים פיננסיים מובילים ביותר מ-20 מדינות המיישמים מדיניות פיננסית ללא השקעה בחברות טבק ועישון, המתפרסת על הלוואות, השקעות וביטוחים. בין היתר ניתן למנות גופים כדוגמת חברות הביטוח AXA הבינלאומי; Aviva הבריטי, CNP הצרפתי, Achmea ההולנדי, Folsam השבדי ו- Medibank האוסטרלי; קרנות פנסיה ABP קרן הפנסיה הגדולה ביותר באירופה, Ontario Teachers Pension Fund - אחת מקרנות הפנסיה הגדולות בקנדה, למעלה מ-45 קרנות פנסיה באוסטרליה ו-CalPERS: קרן הפנסיה הגדלה ביותר בארה״ב; קרנות עושר ממשלתיות דוגמת קרנות הפנסיה הממשלתיות של ניו זילנד, נורבגיה, אוסטרליה, צרפת ואירלנד; בנקים שהפסיקו לתת הלוואות לחברות טבק דוגמת BNP Paribas, Credit Agricole ו-Natixis בצרפת, ING, ABN-AMRO ו-Rabobank בהולנד, ו-Westpac באוסטרליה ומנהלי נכסים כדוגמת Amundi הצרפתי, Öhman השוודי, ו- Alm Brand בדנמרק שעצרו השקעות בתעשיית הטבק[1].

[1] לרשימה המלאה ראו אתר Tobacco Free Portfolios, https://tobaccofreeportfolios.org/our-impact/.

4. על-פי נתוני משרד הבריאות, אחוז המעשנים בישראל עומד על כ- 20% בקרב האוכלוסייה הבוגרת (דוח שר הבריאות על העישון בישראל 2019, אייר התשע"ז, מאי 2020) (להלן: "**דוח שר הבריאות**"). על-פי הערכות משרד הבריאות, בכל שנה מתים בישראל כ-8,000 אנשים כתוצאה מעישון, מהם כ-800 אנשים שאינם מעשנים בעצמם אך נחשפו לעישון כפוי[2]

5. מוצרי הטבק והעישון המשווקים בישראל לאורך השנים כוללים את הסיגריות, הטבק לגלגול והטבק לנרגילה ולמקטרות, טבק למציצה ולעיסה, סיגרלות וסיגרים. בשנים האחרונות נוספו גם הסיגריות האלקטרוניות למיניהן וסיגריות ה- IQOS.

6. על-פי מחקרים, הנזקים הנגרמים מעישון נגרמים לאורך זמן ונובעים בעיקר מצריכה קבועה של מוצרי טבק, ניקוטין ועישון הכוללים חומרים שהוכחו כמסרטנים בבני אדם בשילוב חומרים ממכרים הכלולים במוצרי הטבק השונים הגורמים לתופעת התמכרות למוצרים אלה.

7. היקף שוק מוצרי הטבק והעישון בישראל עמד בשנת 2018 על 11.7 מיליארד שקלים חדשים[3] (כך לפי דו"ח יורומוניטור לשנת 2019).

8. על-פי הערכות דוח שר הבריאות (עמ' 109), שלוש חברות טבק שולטות בשוק הסיגריות בישראל: פיליפ מוריס מחזיקה בכ-55% מהיקף שוק הסיגריות, גלוברנדס מחזיקה בכ-33% משוק הסיגריות ודובק מחזיקה בכ-9.5% משוק הסיגריות.

9. לאור ההשפעות החיצוניות השליליות הנלוות לצריכת מוצרי טבק ועישון, הן בנזקי הבריאות לאלו הצורכים אותם בעצמם והן לאלו הסובבים אותם, נוקטות מדינות רבות בעולם בשורה של אמצעים לצורך הגבלת השימוש במוצרים אלה.

10. לצד הצעדים הרגולטוריים השונים הננקטים לשם המלחמה בתופעת העישון, אנו סבורים כי בשל ההשפעה הרחבה של תופעה זו על המשק, החברה והכלכלה בישראל, יש לקיים חובת גילוי ביחס להשקעות בחברות הפעילות בתחום זה.

11. לעמדת המיזם למיגור העישון, יש להורות על גילוי תקופתי לגבי היקף ומתכונת ההשקעות של החברה או קרן הנאמנות בחברות המייצרות, מייבאות או משווקות מוצרי טבק ועישון. נראה כי יש לתאם את תחולתה של חובת גילוי זו עם רשות שוק ההון כך שחובה זו תחול הן על חברות הנסחרות בבורסה (מתוקף סמכותה של רשות ניירות ערך) והן על קופות גמל, קרנות פנסיה וחברות פרטיות המנהלות נכסים מעל היקף מסוים המפוקחים על-ידי רשות שוק ההון.

12. כמו כן, לעמדת המיזם למיגור העישון יש להורות על גילוי מיידי סביב קבלת ההחלטות בוועדת ההשקעות או בדירקטוריון של החברה הבורסאית או של קרן הנאמנות (ובתיאום עם רשות שוק

---

[2] דוח שר הבריאות על העישון בישראל 2019, אייר התשע"ז, מאי 2020. עמוד 49.

[3] Tobacco in Israel, Euromonitor international, July 2019.

ההון, של הגוף המוסדי הפרטי) לגבי השקעה בחברות המייצרות, מייבאות או משווקות מוצרי טבק ועישון. על גילוי זה להתייחס לשאלות כגון: כיצד התקבלה ההחלטה להשקיע, אילו אורגנים נטלו חלק בהחלטה, על סמך איזה מידע פעלו, ועד כמה – אם בכלל – התייחסו להשלכות העישון על בריאות הציבור. גם בהיבט זה רצוי כי יתקיים תאום בעניין עם רשות שוק ההון בכדי להבטיח תחולה על גופים פרטיים.

13. כמו כן, בשל הרגישות הרבה של עניין זה, יש לעמדת המיזם למיגור העישון להחיל חובות אלה גם על מי שהוא "יועץ השקעות" שהוא בעל "רשיון יועץ" כאמור בחוק הסדרת העיסוק בייעוץ השקעות, בשיווק השקעות ובניהול תיקי השקעות, תשנ"ה-1995.

14. על גילוי זה להיות מנדטורי שכן השפעתה של תופעת העישון על החברה והכלכלה בישראל היא רחבה ביותר.

15. לעמדת המיזם למיגור העישון המיקום הראוי לגילוי הוא באמצעות מערכות הדיווחים של רשות ניירות ערך ושל הבורסה לניירות ערך. בנוסף, במידה ותוקם פלטפורמה ייעודית לדיווחים חברתיים-סביבתיים, יש לטעם המיזם למיגור העישון להקדיש בה מקום ייעודי לנושא העישון.

16. אשר לעניין העיתוי, ברקע משבר נגיף הקורונה, לעמדת המיזם למיגור העישון קיימים טעמים נוספים לחובת הגילוי ביחס להשקעות בתחום מוצרי הטבק והעישון וזאת לאור מחקרים רבים שהתפרסמו לאחרונה לפיהם מעשנים מהווים קבוצת סיכון ביחס למחלת הקורונה ובכך מתחדדת הסכמה הטמונה בתופעת העישון ובהשלכותיה על החברה בישראל.

17. לאור האמור ובשל הנזקים הקשים של תופעת העישון, עולה בברור כי השקעה בחברות המעורבות בייצור, יבוא, הפצה או שיווק של מוצרי טבק ועישון היא בחירה אתית-מוסרית ולא רק עסקית. דברים אלה יפים במיוחד ככל שמדובר בעובדה לפיה בכל שנה בני נוער וצעירים נשאבים למעגל הקטלני של התנסות והתמכרות למוצרי טבק ועישון, העלול בסבירות גבוהה להוביל למוות בטרם עת. לפיכך, לעמיתים ולמחזיקי ניירות הערך עומדת הזכות להיחשף למידע זה ולשיקולים שעומדים מאחורי החלטות ההשקעה בחברות אלה. גופים המשקיעים בעישון מעניקים שיקול כמעט בלעדי לתשואה, אך מתעלמים מההשלכות ההרסניות של העישון על החיים ועל הבריאות של כולנו. התעלמות כזו עומדת בניגוד חריף לעקרונות ה-ESG. מכאן, שהשקעה בעישון חייבת להיעשות באופן שקוף וגלוי ככל הניתן, על מנת לאפשר לציבור לקבל החלטה מושכלת לגבי ניהול חסכונותיו ואחזקותיו הפיננסיות. הגילוי גם נועד להעניק תמריץ שלילי להשקעה בחברות הטבק והעישון.

בברכה,

שירה כסלו,
מנכ"לית המיזם למיגור העישון

<u>לידיעה:</u>
ד"ר משה ברקת, הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון, משרד האוצר